

# Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopise ne vračamo. Neprankirani pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za inostranstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Polt. šak. rač. 11.153. Telefon 45-86

## „Zlo za naše ljudstvo in našo deželo“

je namreč naše učiteljstvo v velikem številu, — po izjavi slovenskega katoliškega tednika, ki bi moral vedeti, da je resnica hčerka božja, laž pa hudičevo delo.

Gornja trditve je tako gorostasna, da si njenega roditelja ne moremo pri najboljši volji predstavljati drugače kot zagrizenega fanatika in člana bojne organizacije, ki si je nadelo nalogo, izvesti moralno preroditev našega naroda. Prvi smo prišli — kakor vidimo — na vrsto učitelji, in ne vemo prav, ali bi bili za izkazano čast bolj hvaležni ali bolj preseženi. Nismo namreč res vajeni, da bi živeli v slovenski javnosti tako laskave preference, zato smo nad tem primerom kot skromni ljudje resnično vznemirjeni.

Sedaj samo čakamo s trdnim zaupanjem, kdaj pridejo na vrsto ostali stanovi v Sloveniji, kajti mnenja smo, da pri tako rigoroznem moralnem presojanju ne bo ravno težko najti kak pezdri v očesu svojega bližnjega, pa četudi na nevarnost, da bi se pri tem prezirilo bruno v lastnem očesu.

Sicer pa o resnih stvareh resno besedo!

Naš fanatični nasprotnik nam dovoljuje v svoji moralni suverenosti gorostasno koncesijo, da je tudi med onimi 3600 učitelji in učiteljicami, ki niso v Slomškovi družbi, vendarle nekaj vernih in dostojnih.

Nobenega dvoma ni, da šteje sebe med verne in dostojne ljudi, ker bi sicer ne imel toliko samozvestnega poguma, izpostavljati skoraj celoten stan na sramotni oder pred ves narod, kateremu bi menda radi dopovedal, da njegova notorična dobroti vendar ne sme segati tako daleč, da bi mirno trpel v svoji sredi toliko nedostojnosti — in še celo s krvavimi žulji plačevane nedostojnosti. Po katerih načelih vernosti in dostojnosti — bi se usojali vprašati rigoroznega moralista — si jemlje pravico, lučati take klevete in natolcevanja v obraz slovenskemu učiteljstvu? Ne sodi, da ne boš sojen! — velja za vsakega zemljana, pa tudi za vsakega krščansko usmerjenega borca.

Zavedamo se, da je za take vrste miličnikov načelo o plašču usmiljenja zastarela bojna metoda, toda naše skromno mnenje je, da pade za opustitvijo te metode tudi načelo krščanstva samo.

Kakšen naj bo potemtakem učinek vzgoje, ki se ne poslužuje vzgojnih metod, marveč pušča v »gojencih« vris krivičnega napačanja in pavšalnega klevetanja?

Sicer si pa učitelji ne delamo iluzij: predbro vemo, da ne gre za našo vzgojo, ampak za stigmatiziranje in strahovanje. To so pa metode političnega boja in za politične cilje. »Vera ima s politiko jako veliko opraviti, oziroma politika z vero, kar je vseeno, tako bomo v enem izmed dobrohotnih odstavkov, kar bi pa kljub svojim »praznim klasovom« dognali tudi sami brez te napisane izjave.

Spoštovani avtor naj nam verjame, da imamo pri vsem tem precizen občutek, za kaj gre. Ni slovensko ljudstvo tisto, ki bi se pritoževalo čez pohujševanje iz učiteljskih vrst, in ni slovensko učiteljstvo tisto, ki bi povzročalo moralno škodo naši mladini in našemu ljudstvu!

Če bi bilo to res, bi moralo to priti pri tako rigorozni kontroli, ki smo ji izpostavljani, v konkretnih primerih do izraza. Naši disciplinski predpisi so strožji kot katerega koli stanu v državi, ter menimo zato, da bo našel v njih tudi naš »objektivni« ocenjevalec dovolj opore, da citira pred razsodišče vse garjeve opore izmed našega stanu, za kar mu izbira gotovo ne bo pretežka, če gre ta garjevost — po njegovem računu — v tisoče.

Poleg teh predpisov smo pa učitelji prav tako jugoslovanski državljani, z vsemi pravicami, kakor naš politični članar sam, ter si zato ne moremo in nečemo pustiti predpisovati od njega še novih dolžnosti, za katere nima niti politične in niti moralne legitimacije.

Kadar bodo vsi sloji v našem narodu, ne izvenšči onega, h kateremu spada naš ocenjevalec, v najbolj razširjenem ljudskem tedniku pod tako kontrolo, kakor smo učitelji, in bodo toliko materialno in moralno škodovali slovenskemu ljudstvu, kolikor slovenski učitelj, smo prepričani, da bo napočila našemu narodu zlata doba v vsakem oziru.

Toliko smo pa »učeni in izobraženi« ali »domisljavi«, da vemo, česa smo krivi mi in česa so krivi drugi.

## Zastopniki organizacij javnih uslužbencev za zvišanje prejemkov

Deputacija zastopnikov organizacij državnih uslužbencev in upokoencev je obiskala v petek bana dravske banovine g. dr. Natlačen. Deputacija je prikazala težek položaj državnih in samoupravnih uslužbencev in upokoencev, orisala dosedanje delo in prizadevanje stanovskih organizacij za ureditev gmojnega vprašanja uslužbencev ter upokoencev in ugotovila potrebo, da se prejemki čimprej in izdatno povišajo. Konkretne zahteve za zvišanje so vsebovane v spomenici, ki je bila vročena g. banu. G. ban je odgovoril deputaciji z daljšim govorom, v katerem je

med drugim ugotovil nujnost rešitve tega vprašanja in obljubil svojo pomoč in oporo. V deputaciji so bili gg.: Nejc Sturm, predsednik Združenja p. t. t. uradnikov; Franc Sovre, podpredsednik Združenja nacionalnih žel. in brodarjev; Janko Klasinc, tajnik Združenja žel. uradnikov; Alfonz Gspan, podpredsednik Prof. društva; Anton Fakin, predsednik Združenja učit. mešč. šol; Franc Zabukovec, predsednik Združenja zvanic. fin. kon. Deputacijo je vodil g. Metod Kumelj, predsednik JUU — sekcija Ljubljana.

## Draginja narašča

V dnevnem časopisu čitamo zadnje dni obsežne razprave o nagli podražitvi pšenice in koruze. Različne so razlage vzrokov tega naglega dviga na žitnem trgu. Bolj kot vzroki, nas zanima dejstvo samo, ker nam povzroča resne skrbi in strah pred bodočnostjo.

O tej podražitvi čitamo v raznih listih med drugim tudi sledeče ugotovitve:

»Cena pšenice in koruze rase že tako, da nastaja zlasti za agrarno pasivne kraje prava katastrofa.«

»Na drugi strani pa so interesi konsumentov v vsej državi. Ti zahtevajo primerne cene pšenice, žitaric, koruze in moke. Tu so predvsem interesi pasivnih krajev, Slovenije, delavstva in uradništva v mestih, sploh delavstva, ki mora dokupovati hrano, tudi kmetijskega. Ti interesi zahtevajo, da se napravi red na žitnem trgu in da bodo cene znosne in v skladu z ostalimi cenami, da ne bomo doživljali toliko pretresljivajev, katerih težo čutimo vsak dan.«

»Pogrešno bi bilo misliti, da je ta znatna podražitev pšenice in koruze posledica splošnega naraščanja draginje.«

Take in slične ugotovitve v dnevnem časopisu dajo mnogo misliti. Prav zadnje dni smo tudi sami občutili nagel dvig cen moki. Na žalost pa ni to edini porast cen. Že od meseca septembra narašča draginja v tako grozečem tempu, da povzroča v posameznih družinah državnih uslužbencev že naravnost obup. Najbolj pa so prizadete številne družine. Naše plače, ki so še pred pojavom grozečega draginjskega vala zadoščale komaj za golo preživljanje in skromno preskrbovanje družine, postajajo sedaj premajhne tudi za samo preživljanje.

Ali smo res upravičeni do take trditve? Že g. finančni minister je pri obrazložitvi proračunskih dvajstih naglasil: »Splošni indeks cen na drobno v Beogradu zaznamuje od septembra zvišanje za skoro 20 %. Vprašanje draginje predstavlja splošno in resno skrb.«

Toda ta izjava je bila podana še pred splošno in občutno podražitvijo moke. Skoro istočasno z moko, odnosno le nekaj prej, se

je podražilo meso in tudi cena masti je narasla. In prav to so, poleg raznih poljskih pridelkov najvažnejše življenjske potrebščine. Če primerjamo občutno podražitev s splošno prejšnjo podražitvijo, in če zaznamujemo prejšnje zvišanje splošnega indeksa cen z 20 % in temu prištejemo še sedanje povišanje, tedaj lahko mirne duše ugotovimo, da se je splošni indeks cen dvignil že daleč nad 25 %. Pri tem pa seveda ne smemo upoštevati obutve in obleke, ker tu so cene še občutneje narasle. Sicer pa se nahaja uradništvo — učiteljstvo je še prav posebno prizadeto — že v takem položaju, da na nakup obleke in obutve je več misliti ne bo moglo. Doslej si je pomagalo z raznimi zadolžitvami. Toda sedaj bo tudi to nemogoče, ker ne bo moglo odplačevati obrov — ali pa bo moralo dobesedno stradati.

V takem težkem in resnem položaju se nam porajajo misli, kje bi bila prava odpora. Kje iskati zdravila takemu z obupom grozečemu stanju?

Zvišanje plač!

Zastopniki vseh uslužbenških organizacij so že bili pri podpredsedniku ministrskega sveta g. dr. Mačku. O tem smo že poročali. Prav danes prinašamo tudi obvestilo o deputaciji pri banu g. dr. Natlačen. Vse organizacije državnih uslužbencev se trudijo in delajo za izboljšanje našega težkega položaja. Toda pri vsem tem se moramo vendarle vprašati, ali bi nas zvišanje plač rešilo težkega položaja? — Momentano morda — za stalno pa ne. Z zvišanjem plač bi se najbrž takoj ponovno dvignile cene in mi bi bili na istem kot smo danes.

Kje iskati izhoda?

Zivimo v agrarni državi in pri pravilno vodeni trgovski politiki, pri urejeni kontroli izvoza in uvoza bi cene brez dvoma ne mogle tako zelo naraščati — vsaj najvažnejšim potrebščinam ne! Zato smo mišljenja, da bi za nas bila redukcija in kontrola cen ugodnejša nego povišanje plač. Vprašanje je le, če je to danes še izvedljivo.

## Prekmursko učiteljstvo podaja račun dvajsetletnega dela

Proslava jubileja — Dosedanje delo nauk za bodočnost

Učiteljsko društvo v Murski Soboti je proslavilo 15. aprila 1940. dvajsetletnico. Tov. predsednik Hajnšek je v lepem uvodnem nagovoru otvoril zborovanje in pozdravil sosednje društvo Dol. Lendava, dalje bivše tovariše predsednike Požegarja Avgusta kot ustanovitelja prekmurskega društva, Hočevarja Cirila, Gabrijelčiča Franca, Štubla Mirka in Antauerja Evgena, dalje gg. nadzornike Čizka Gustava, Velmarja Joža in Antauerja Evgena. Nato je prečital pismo tovarišice Kos Leopoldine, dolgoletne aktivne društvene delavke, in pismo tov. g. šol. nadzornika v poklju Jurka Rada. Učiteljstvo, zbrano na jubilejnem zborovanju, želi svojemu dobrotniku Jurku, da bi nam ostal še mnogo let zdrav in čil. Tovarš nadz. Jurko je bil prekmurskemu učiteljstvu vzgled pedagog, dober prijatelj in oče vsem. Znal je vzbuditi v prvih pojavnih letih v učiteljstvu ljubezen do Prekmurja in prekmurskega ljudstva.

Ker stoji prekmursko učiteljstvo na mejniki dveh neprijateljsko razporejenih držav, je dolžnost celokupnega obmejnega učiteljstva, da stoji s svojim delom vedno na braniku naše svobode. Še nikdar poprej ni čutila naša severna meja tolike pozornosti, odločnosti in res prave nacionalne zavednosti kot to zahtevajo razmere danes, ko se majejo temeljni evropskega reda. Po vzklju in prisegi večne zvestobe Jugoslaviji in veliki slovenski skupnosti je celokupen učiteljski zbor zapel skupno z mladinskim zborom in pod vodstvom tovariša Bračka Franca »Hej Slovane«. Mladinski zbor je nato še odpel tri nad vse lepe slovenske pesmi, ki bodo ostale vsem

zborovalcem v najlepšem spominu. Skupno z mladino je prekmursko učiteljstvo pokazalo in manifestiralo, da živi v Prekmurju slovenski rod. Pred dobrimi 20 leti so bile slovenske pesmi v Prekmurju še prepovedane, pred 20 leti je bilo učiteljstvo in z njimi tudi ljudstvo ter šolska mladina tlačena od tujčeve pete.

Sledil je referat prof. Liške »Prišli in domačini«, v katerem je pokazal vse greške, ki so jih delali naši ljudje, ki so bili poslani v to lepo zemljo, da obležijo odpuštenemu prekmurskemu ljudstvu praznično obleko. Prvi slovenski učitelji in slovenski uradniki, ki so bili poslani v Prekmurje, Prekmurca niso razumeli, narečje in običaji so jim delali preglavice. Še več grešk kot uradniki so delale oblasti, ki so s premetstvi po kazni in po službeni potrebi naredili iz tega lepega in najbogatejšega dela Slovenije, »Slovensko Sibirijo«, namesto da bi poslali na naše ozemlje najbolj izkušeno uradništvo in jih za svojo težko delo nagradili s posebno doklado. Kakšne so razmere danes? Iste! Stari grehi se obnavljajo in želja vseh dobro mislečih in zavernih obmejnih delavcev je, da se s to parolo konča za vedno. Meja potrebuje danes in vedno take ljudi, ki bodo z veseljem delali v dobrobit prekmurskega ljudstva in države.

V izčrpnem referatu je podal tov. Julij Kontler zgodovino in borbo društva v prvih letih. Opisal je prav lepo vse težave, ki so delale našemu slovenskemu učiteljstvu velike preglavice, kakor tudi vse greške, ki so bile večidel plod hujškanja političnih dobičkarjev, katerim je učiteljstvo slepo sledilo. Pokazal je tudi na neslogo v stanovsko političnih

zadevah, ki je bila učiteljstvu vedno v škodo, učiteljem žonglerjem v osebno korist? Z veseljem je konstatiral, da so se povojne razmere spremenile in da stoji prekmursko učiteljstvo danes, ko praznuje jubilejno obletnico, strnjeno v vseh stanovskih in nacionalnih borbah. Te enotnosti se slovensko učiteljstvo v polni meri zaveda, da nas ne bodo evropske razmere našle nepripravljene. Posebno pa je poudarjal nacionalno čast slovenskega življa.

Obema gg. predavateljema se je tovariš predsednik zahvalil ter pozval zbrani učiteljski zbor na složno delo v organizaciji in na složno nacionalno delo med prekmurskim ljudstvom.

## Poročene učiteljice in „Dom učiteljic“

Med tovarišicami, ki požrtvovalno podpirajo »Dom učiteljic«, je tudi lepo število poročenih učiteljic, ki so uvidele, da je naš dom skupna zadeva nas vseh. Vendar pa so nekatere odklonile podpis za odplačevanja kamna z izjavo, da ne bodo darovale ničesar, dokler se jim ne popravi krivica neenakih prejemkov.

Razumljiva mi je njihova ogorčenost, ker sem sama prizadeta. Smatram pa, da s takim postopanjem ne bomo dosegli izboljšanja. Dobro vemo, da našega zapostavljenega položaja ni zakrivila naša ustanova, okrog katere se zbirajo najzavednejše tovarišice, ki se v stanovski organizaciji in ženskih društvih ob vsaki priliki oglašajo z zahtevami za odpravo krivic. Če pa se bomo same izključevale od sodelovanja, kjer gre tudi za naše pravice, nam ni pomoči. Kdo ve, ali bi bile danes sploh še v službi, ako bi vse poročene učiteljice zavzele tako stališče napram organizirani skupnosti. Zdi se mi, da bi morale poročene učiteljice še prav posebno posvečati vso pozornost vsakemu skupnemu delu, bodisi stanovsko organizacijskega ali gospodarskega značaja. Zavest skupnosti in volja do borbe nam bodo več pomagale kot pa odtegotvanje naše pomoči iz užaljenosti in ogorčenosti. Zato raje podpirajmo in ne kaznujmo onih, ki se zavzemajo za nas.

Ne smemo pa prezreti tudi drugih koristi, ki jih bodo imele poročene učiteljice od skupnega doma. Znano je, da ima dom v programu ustanovitve internata za učiteljske hčere, za katere do sedaj še ni nič poskrbljeno in moramo zanje plačevati drage oskrbnine po privatnih stanovanjih. V domu bi bilo vsestransko poskrbljeno zanje in za nižjo ceno. — Prav tako bi tudi za nas bilo ugodnejše prenočevanje v skupnem domu kakor po hotelih, kadar bi morale čez noč ostati v Ljubljani. V načrtu so tudi poleg drugih stanovanj za učiteljske pare, ki bi po upokojitvi želeli živeti v Ljubljani. — Seveda se bodo mogli vsi načrti uresničiti le tedaj, če se bomo vse zavedale svoje dolžnosti napram domu.

Sedaj, ko zbirajo poverjenice še s posebno vno prispevke za dokup in povečanje stavbišča, pokažimo tudi me svojo zavednost. Ako bi žrtvovalle vse poročene učiteljice, ki nas je okrog 800, kamen za 1000 din, bi v veliki meri pripomogle, da bi se dom lahko kmalu začel graditi. In vendar ni prav nič težko utrpeti mesečno 11 din, posebno še za dobro stvar. Tudi pomislek, da traja doplačevanje predolgo, se mi ne zdi potreben, ker imamo druge večje odtegljaje, ki se nas drže vse življenje. Ako bi pa katera res ne zmogla kamna, lahko odkupi 1 m<sup>2</sup> sveta za 300 din in odplača ta znesek v enakih mesečnih obrokih tekom 1 leta. Tudi s tem bo pokazala dobro voljo in željo, da ostane živ član naše skupnosti.

Prav tako naj velja prošnja tudi našim tovarišem, da opozarjajo tovarišice na važnost našega doma, ali jim vsaj z omalovažujočimi opazkami ne kvarijo razpoloženja, da bi ga podpirale. Od doma ne bodo imeli koristi samo posamezniki, ampak ves stan.

Poročena učiteljica,

## Dsebina:

»Zlo za naše ljudstvo in našo deželo.«

Zastopniki organizacij javnih uslužbencev za zvišanje prejemkov.

Draginja narašča.

Prekmursko učiteljstvo podaja račun dvajsetletnega dela.

Poročene učiteljice in »Dom učiteljic«.

Proti depolitizaciji državnih uslužbencev.

Strokovni kmetijski tečaj za učitelje.

70-letni jubilej tovariša Rudolfa Horvata.

Pravilnik za »Socialni sklad« US.

LISTEK: Marec...

Splošne vesti. — Osebnostne zadeve. — Kaj vse pišejo. — Učit. pravnik. — Šolski radio.

— Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Učiteljska tiskarna. —

Novosti na knjižnem trgu.